

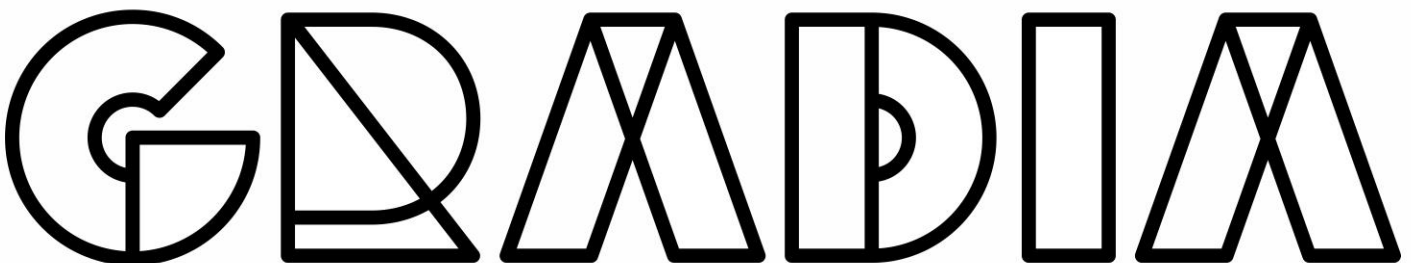
Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2022

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän valtuustolle

G D A D I A

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunta	3
2. Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	3
3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	4
4. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	4
4.1 Taloudellinen asema	4
4.2 Tilikauden taloudellinen tulos ja sen käsittely	6
4.3 Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet.....	7
4.3.1 Gradian yhteiset tavoitteet.....	9
4.3.2 Gradia Jyväskylä.....	11
4.3.3 Gradia Jämsä.....	13
4.3.4 Gradia-lukiot	15
4.3.5 Gradia sisäiset palvelut	17
4.3.6 Gradia-ravintolat	18
4.3.7 Gradia-kiinteistöt-liikelaitos	19
4.3.8 Gradia-koulutuspalvelut Oy.....	20
5. Henkilöstö	22
6. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	24
7. Yhteenveto	26

1. Tarkastuslautakunta

Koulutuskuntayhtymän tarkastuslautakunta vuosiksi 2021–2025 on valittu valtuustossa 15.10.2021 seuraavasti:

Varsinainen jäsen

Pekka Kataja, puheenjohtaja
Pentti Niekka, varapuheenjohtaja
Yrjö Damskäg
Ulla Tommola
Pirjo Käpylä
Susanna Sinisaari-Kaislo
Marko Hytönen

Varajäsen

Lauri Virtanen
Vuokko Lehtonen
Minna Häkkinen
Helena Kukkamo
Raisa Kinnunen
Timo Taskinen
Henry Träff

Lautakunnan sihteerinä on toiminut Jyväskylän koulutuskuntayhtymän (myöhemmin kuntayhtymä) hallintopäällikkö Sonja Julkunen. Kuntayhtymän vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Nina Nieminen BDO Oy:stä. Tilintarkastustyössä ovat avustaneet HT Iida Holopainen sekä tarkastajat Iida Kajuutti ja Alekski Tammilehto

Tarkastuslautakunta on pitänyt 10 tilivuoteen 2022 kohdistunutta kokousta. Kokouksissaan 27.4.2023 ja 28.4.2023 tarkastuslautakunta kuuli selostukset kuntayhtymän toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä. Kokouksessaan 5.5.2023 tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2022 arviointikertomuksen luovutettavaksi edelleen valtuustolle.

2. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Yhtymävaltuuston valtuustokaudelle 2021–2025 valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet kuntayhtymässä ja konsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lisäksi uutena tehtävänä 1.6.2017 alkaen tarkastuslautakunnan tehtävänä on ollut valvoa KuntaL 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Lautakunta on tutustunut ennalta laaditun arviointisuunnitelman mukaisesti eri koulutusaloihin haastattelemalla johtavia luottamushenkilöitä, henkilöstön edustajia, viranhaltijoita ja opiskelijoita sekä perehtymällä pöytäkirjoihin ja kuntayhtymän sisäisen verkon tietojontaan sekä tutustumalla eri toimipisteisiin arviointikäyntien yhteydessä. Kuluneena vuonna tarkastuslautakunnan toiminnassa on painottunut koronapandemian heijastevaiku-

tusten ja tavoitteiden toteutumisen selvittäminen. Opiskelijoiden kuulemista on jatkettu oppimisympäristöjen ja korona-ajan jälkivaikutusten sekä yhteistoimintaneuvottelujen vaikutusten kartoittamiseksi.

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon lautakunnan työskentelyssä.

3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Valtuusto on 25.5.2022 § 8 käsitellyt vuoden 2021 arviointikertomuksen. Valtuusto päätti pyytää arviointikertomuksen yhteenvetokohdassa esitetyistä havainnoista hallituksen selvitykset tai kommentit niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2022 syyskauden valtuuston kokouksissa.

Valtuusto on 23.9.2022 § 19 käsitellyt hallituksen antaman laajan ja asiallisen selvityksen arviointihavainnoista.

4. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

4.1 Taloudellinen asema

Kuntayhtymän vuosikatteen muodostui 8,36 milj. euroa, mikä oli 4,365 milj. euroa budjetoitua parempi. Tilikauden tulos oli -2,005 milj. euroa ja tilikauden alijäämäksi muodostui poistoerokirjauksen jälkeen -0,86 milj. euroa. Ulkoiset toimintatuotot lisääntyivät 2,0 % (2,0 milj. euroa) edellisvuodesta. Opiskelijatuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,6 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen ja aikuisten perusopetuksen valtionosuudet pienenevät yhteensä 1,0 milj. euroa. Lukiokoulutuksen valtionosuus sen sijaan kasvoi 1,5 milj. eurolla. Myyntituotoissa näkyy jonkin verran toiminnan virkistyminen koronavuosien jälkeen. Myyntituotot kasvoivat 17,3 % (1,0 milj. euroa) edelliseen vuoteen verrattuna, jota selittää mm. koulutusmyynnin, oppilastyötulojen sekä ateriamyynnin kasvu.

Viimeisen kymmenen vuoden jaksolla Gradian käyttötalous on ollut vain kahtena vuonna tasapainossa. Osana Gradian talouden tasapainottamis- ja sopeuttamistoimia kesäkuun alussa annettiin rekrytointi- ja ylityörajoitus. Henkilöstömäärän (huhtikuun lopussa 1.138) kasvu saatiin taittumaan alkukesästä ja pian sen jälkeen henkilöstömäärä lähti laskuun. Kesän kallis palkkaratkaisu ja inflaatiokehitys johtivat syksyllä yhteistoimintaneuvottelujen käynnistymiseen. Yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen Gradian hallitus hyväksyi 10,0 milj. euron sopeuttamista sisältävät esitykset hen-

kilösten vähentämisestä, organisaatorakenteen keventämisestä, hankintojen ja investointien karsimisesta sekä tukipalveluiden ulkoistusselvityksistä. Kuntayhtymän taloutta on tasapainotettu viime vuosina toimintakulujen kautta. Toimintakulujen kokonaismäärä kasvoi vain 0,4 milj. euroa eli 0,5 % tasapainottamis- ja sopeuttamistoimenpiteiden vuoksi. Henkilöstökulut pysyivät edellisvuoden tasolla.

Vuoden 2022 talousarvioon (ulkoinen) nähden toimintatuotot jäivät 1,944 milj. euroa alle ennakoitujen ja toimintakulut toteutuivat 6,268 milj. euroa alle talousarvion. Talousarviossa ennakoitu tilikauden – 6,360 milj. euron tulos toteutui -2,005 milj. euroa alijäämäisenä. Talousarviossa varauduttiin poisterojen ja rahastokirjausten jälkeen -2,396 milj. euron alijäämään. Toteutuma oli -0,860 milj. euroa alijäämää, mikä oli 1,536 milj. euroa ennakoitua parempi.

Tilikauden tuloksen ja aikaisempien vuosien tulosten perusteella tarkasteltuna kuntayhtymän talous on tasapainottamistoimenpiteiden takia kohtuullinen ja kääntyi parempaan suuntaan. Huomattavaa kuitenkin on, että vuosikate ei kata poistoja (81 %). Poistotaso pienenee alle 10,0 milj. euron vuosina 2023–2025, mutta jatkuu korkeana 2030-luvulle saakka. Ennusteen mukaan vuosikate/poistot -tunnusluku vuonna 2024 olisi 139 % ja 129 % vuonna 2025.

Kuntayhtymän keskeisiä tuloslaskelma- ja tasearvoja:

	31.12.2022	31.12.2021
Tuloslaskelma: (ulkoiset ja sisäiset)	milj.€	milj.€
* toimintatuotot	138,3	135,3
* toimintakulut	129,4	127,9
- josta henkilöstökulut	66,6	66,7
* vuosikate	8,4	6,8
* poistot	10,4	10,1
* tilikauden tulos	-2,0	-3,3
* tilikauden yli/alijäämä	- 0,9	-1,1
Vastaavat:		
* rahat ja pankkisaamiset	5,9	3,1
Vastattavat:		
* rahastot	36,7	36,7
* edellisten tilikausien ylijäämä	33,7	34,8
* tilikauden yli/-alijäämä	-0,9	-1,1
* varaukset ja poistoero	18,3	19,4
* lainat rahoituslaitoksilta	16,7	19,3

Kuntayhtymän tase on kokonaisuudessaan vielä vahva ja pitkäaikainen lainamäärä on vähentynyt 2,6 milj. euroa. Rahavarat ovat lisääntyneet vuoden 2022 aikana 2,8 milj. euroa. Vuonna 2022 investointien rahoitus toteutettiin tulorahoituksella.

Yhteistoimintaneuvottelut

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut käytiin loka-marraskuulla 2022. Kuntayhtymän sopeuttamistarve on noin 10,0 milj. euroa. Henkilöstömenoista haettiin noin 7,5 milj. euron ja muista menoista noin 2,55 milj. euron säästöjä. Henkilöstön edustajat pyrkivät neuvotteluissa mahdollisimman vähiin henkilöstövaikutuksiin. Henkilöstövähennyksiin jouduttiin, jotta säästötavoite saavutettiin. Neuvotteluiden tuloksena irtisanominen kohdistui 60 henkilöön. Palvelussuhteen muutoksia tuli 13 henkilölle. Määräaikaisia työsuhteita päättyy 42 ja mahdollisia eläköitymisiä oli 35. Huolena on, että oppilaiden opetus vähenee, pitovoima heikkenee ja opettajien tuntimäärä kasvaa. Henkilöstövähennys edellyttää organisaation rakenteiden uudelleenjärjestelyä mm. opettajien yhteiskäyttöä ammatillisella ja lukioalalla. Ammattikoulutusta järjestetään jatkossa Jyväskylässä, Jämsässä ja Laukaassa (Lievestuore). Suunniteltuja ulkoistuksia selvitetään kevään 2023 aikana.

4.2 Tilikauden taloudellinen tulos ja sen käsittely

Tilikauden tappiosta, joka oli -2.004.795,33 euroa, hallitus esittää tuloksen käsittelyksi:

- vähennetään poistoeroa 1.145.267,30 euroa,
- kirjattavaksi edellä mainitun toimenpiteen jälkeen edellisten vuosien yli/alijäämätilille alijäämää -859.528,03 euroa.

Kuntayhtymän kertynyt ylijäämä vuoden 2022 lopussa on 32,8 milj. euroa. Kuntayhtymän ylijäämäksi taloussuunnitelmakaudella 2023–2025 on arviolta yhteensä 11,6 milj. euroa. Kuntayhtymällä ei ole kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaista alijäämän kattamisvelvoitetta. Talousarvion 2023 ja -suunnitelman 2024–2025 mukaan lainamäärä alenee taloussuunnitelmakaudella yhteensä noin 9,1 milj. euroa, mikäli taloussuunnitelman mukainen vuosikatetavoite toteutuu ja talouden tasapainottaminen onnistuu. Kuntayhtymän lainakanta on vuoden 2025 lopussa 12,7 milj. euroa. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kuntayhtymän tulee jatkossa varmistua siitä, että taloussuunnitelmakaudet ovat ylijäämäisiä.

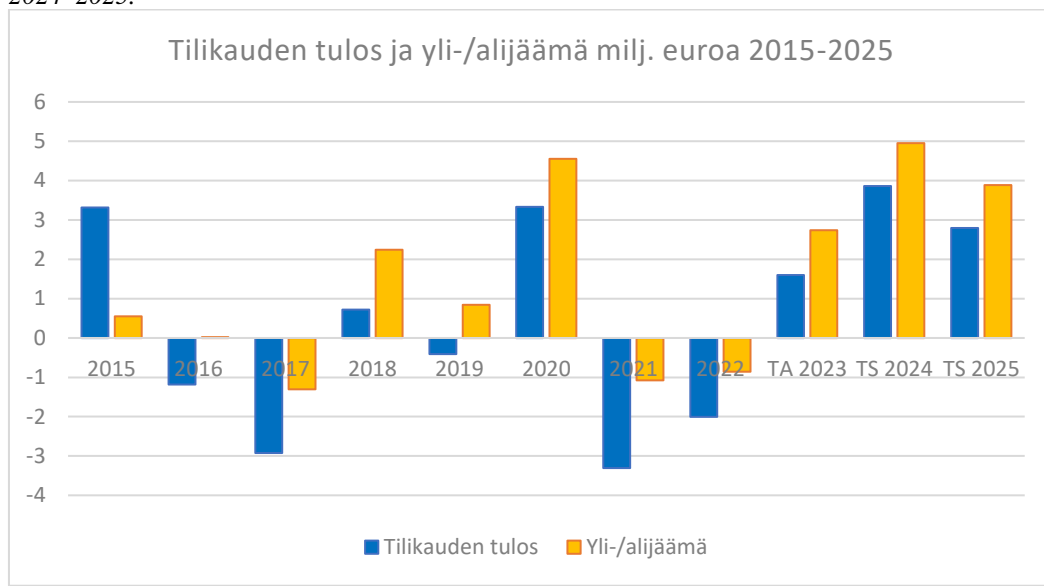
4.3 Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Keskeisiä huomioita vuoden 2022 toiminnasta sekä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta olivat:

- Vuosi 2022 oli kolmas peräkkäinen poikkeusvuosi kuntayhtymän toiminnassa ja taloudessa. Koronan heijastusvaikutukset ja erityisesti Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut energiakriisiin ja inflaation myötä kustannuskehitykseen.
- Kuntayhtymän talousarviossa oli varauduttu negatiiviseen tulokseen -6,360 milj. euroa, kun toteutuma oli -2,0 milj. euroa. Tilikauden alijäämä -0,86 milj. euroa oli talousarviossa ennakoitua 1,5 milj. euroa parempi. Toimintatuotot kasvoivat 2,0 milj. euroa (2,0 %) vuodesta 2021 ja toimintakulut lisääntyivät 0,4 milj. euroa (+0,5 %). Vuonna 2022 ei nostettu lainaa.
- Suunnitelmanmukaiset poistot kasvoivat 0,3 milj. euroa. Vuoden 2022 poistoihin sisältyy 0,3 milj. arvonalentuminen. Vuonna 2022 vuosikate kattoi poistot 81 %. Vuonna 2024 vuosikate/poistot -tunnusluku olisi 139 % ja 129 % vuonna 2025. Vuonna 2023 tilinpäätös olisi ylijäämäinen ja ylijäämää kertyisi myös taloussuunnitelmavuosilta 2024–2025. Kumulatiivista ylijäämää on taseessa vuoden 2021 alijäämä huomioon ottaen 32,8 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän ennakoimattomuus ja kilpailutilanne suhteessa muihin koulutuksen järjestäjiin sekä opiskelijamäärän väheneminen lasten määrän vähenemisen myötä tuovat haasteita tulevien vuosien toiminnan ja talouden suunnitteluun.
- Ammatillisen koulutuksen ja aikuisten perusopetuksen valtionosuudet pienenivät yhteensä 1,0 milj. euroa. Lukiokoulutuksen valtionosuus sen sijaan kasvoi 1,5 milj. eurolla. Valtionosuuden kehitykseen liittyy huomattavan paljon epävarmuutta. Kuntayhtymän henkilöstön määrä väheni vuoden aikana 81:llä (v. 2021 kasvu 34 henkilöä, v. 2020 kasvu 27 henkilöä, v. 2019 kasvu 5 henkilöä, v. 2018 alenema 8, v. 2017 alenema 55).
- Kuntayhtymässä tehtiin investointeja vähemmän kuin vuonna 2021. Vuoden 2022 investointimenot olivat 6,9 milj. euroa eli 2,0 milj. euroa vuotta 2021 vähemmän.
- Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistus toteutuu vaiheittain vuoteen 2022 mennessä. Rahoitus muodostuu perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksesta. Uudistuksen alkuperäistä tavoitetta ollaan muuttamassa siten, että perusrahoituksen osuus jäisi 70 %:iin ja muiden osuus 30 %:iin, minkä arvioitu vaikutus Gradian rahoitukseen on negatiivinen.

Kuvio 1. Tilikauden tulos ja yli-/alijäämä vuosina 2015–2022 ja talousarvio 2023 sekä taloussuunnitelma 2024–2025.

Vuoden 2022 talousarvion sitovat taloudelliset tavoitteet:

1. Kuntayhtymän vuosikate ilman liikelaitosta vähintään -3,091 milj. euroa.
Kuntayhtymän toteutunut vuosikate ilman liikelaitosta 0,122 milj. euroa.
Tavoite toteutui.
2. Gradia-kiinteistöt-liikelaitoksen vuosikate vähintään 7,086 milj. euroa.
Gradia-kiinteistöt-liikelaitoksen vuosikate oli 8,823 milj. euroa.
Tavoite toteutui.

Vuoden 2022 investointien sitovuustaso määriteltiin seuraavasti:

1. Rakennusinvestointien ja irtaimistohankintojen kokonaismäärä ilman mahdollisia investointiavustuksia ja -varauksien purkua on enintään 8,605 milj. euroa.
Vuoden 2022 toteutuneet investoinnit olivat yhteensä 6.906 milj. euroa.
Tavoite toteutui.

Vuoden 2022 rahoituksen sitovuustaso määriteltiin seuraavasti:

1. Lainakannan muutos enintään 5,523 milj. euroa.
Vuoden 2022 lainakannan muutos oli -0,1 milj. euroa.
Tavoite toteutui.

Toiminnalliset tavoitteet

Strategiatavoitteet

Gradian strategia vuosille 2020–2024 hyväksyttiin kuntayhtymän valtuustossa talousarvion 2020 hyväksymisen jälkeen. Tilinpäätöksessä on selostettu vuoden 2022 toiminnallisten tavoitteiden toteutumista uuden strategian luokittelun mukaisesti.

”Uusi yhdessä 2020+” -ohjelmassa on kolme strategista päätavoitetta: Itseensä ja tulevaisuuteen luottava opiskelija, osuvaa osaamista työelämään nyt ja tulevaisuudessa sekä hyvinvoiva ja kestävästi toimiva Gradia-yhteisö. Kunkin päätavoitteen sisällä on määritelty yhteiset tavoitteet, joita on yhteensä 17.

Yhteiset tavoitteet

Vuoden 2022 talousarviossa toiminnalliset tavoitteet oli määritelty Gradian yhteiset tavoitteet -otsakkeen alle. Kaikkia oppilaitoksia koskevat seuraavat tavoitteet:

- aloittaneiden opiskelijoiden määrän lisäys
- tutkinnon suorittaneiden määrän lisäys
- eronneiden opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista -suhteen alentaminen
- eronneeksi katsottujen opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista –suhteen alentaminen.

Toiminnallisten tavoitteiden määrittely on selkeää ja esitetty muodossa, jossa toteumatieto voidaan esittää varsin täsmällisesti. Toimintakertomuksessa on selostettu kohta kohdalta talousarviossa hyväksytyjen toimenpiteiden toteutuma. Seuraavassa käsitellään tulosalueiden ja liikelaitoksen toimenpiteiden 2022 toteutumaa yksityiskohtaisemmin.

Tilinpäätösasiakirjoihin sekä tulosalueisiin ja liikelaitoksiin tutustumisen perusteella tarkastuslautakunta esittää omassa arviointikertomuksessaan lähinnä niitä asioita, joihin se on yksityiskohtaisemmin tutustunut tai joita sen mielestä ei ole riittävästi tuotu esille toimintakertomuksessa.

4.3.1 Gradian yhteiset tavoitteet

Kuntayhtymälle on asetettu koko Gradiaa koskevat yhteiset tavoitteet. Toteuma on esitetty oppilaitostulosalueittain taulukkomuodossa ja toteutunutta kehitystä on sanallisesti analysoitu.

Koulutuksen järjestämisen kannalta keskeisin tavoite, aloittaneiden opiskelijoiden määrän lisäys, toteutui vain osittain. Gradia Jyväskylän opiskelijoiden määrä väheni 161:llä ja Gradia Jämsän 48:lla, Lyseon ja Schildtin lukioiden opiskelijoiden määrä

laski yhdellä, mutta aikuislukion opiskelijoiden määrä kasvoi 22 opiskelijalla. Aloitaneiden opiskelijoiden kokonaismäärä väheni 188:llä. Gradia Jyväskylässä ja Gradia Jämsässä aloittaneiden määrä laski usean kasvuvuoden jälkeen.

Gradia Jyväskylässä perustutkinnon aloittaneiden määrä pysyi edellisen vuoden tasoisena. Sen sijaan laskua on tapahtunut lisäkoulutuksen (ammatti- ja erikoisammattitutkinnot) aloittaneiden määrässä. Gradia Jämsään hakeudutaan vähemmän seutukunnan ulkopuolelta ja seutukunnan nuorten määrä on jo selvästi vähentynyt. Tutkinnon suorittaneiden määrä sitä vastoin kasvoi 221:llä edelliseen vuoteen nähden. Tutkintojen määrä kasvoi Gradia Jyväskylässä 159:llä ja lukioissa 75:llä. Päiväluokioista vuoden 2022 aikana valmistunut ikäluokka oli noin 60 opiskelijaa vuonna 2021 opintonsa päättänyttä ikäluokkaa suurempi, mikä selittää osaltaan tutkintojen määrän kasvua. Lisäksi opintojen läpäisyaste vähintään 3,5 vuodessa on Gradia-lukioissa kasvanut vuoden takaisesta. Gradia Jyväskylä osalta tutkintojen suorittaminen on pysynyt hyvällä tasolla tehokkaan ohjauksen sekä henkilökohtaiset opintopolut ja paikasta riippumaton opiskelumahdollisuus.

Eronneiden opiskelijoiden osuus oli tavoitteen mukaisesti aleneva Gradia Jyväskylää lukuun ottamatta. Gradia Jyväskylässä eronneiden määrä on kasvanut nuorten aikuisten keskuudessa. Oppivelvollisten osalta trendissä ei ole juurikaan muutosta. Muutos on tunnistettu ja tehostettuja tuki- ja ohjaustoimenpiteitä on kehitetty tukemaan nuorten aikuisten opintoihin kiinnittymistä. Kokonaisuudessa eronneiden osuus kaikista oppilaista aleni tavoitteen mukaisesti. Gradia-lukiossa eronneiden osuudet laskivat, mutta eronneeksi katsottujen osuus oli hieman kasvussa. Tähän on vaikuttanut uudistuneen oppivelvollisuuslain myötä tullut muutos oppilaitosta vaihtavien opiskelijoiden eroamiseen liittyvissä kirjaamistavoissa.

Muut havainnot

Hallinto

Hallintosäännön 4 §:n mukaan hallituksen puheenjohtajan tehtävänä on johtaa kuntayhtymän strategian sekä hallituksen tehtävien toteuttamisen edellyttämää poliittista yhteistyötä käymällä asioiden käsittelyn edellyttämiä keskusteluja poliittisten ryhmien kanssa sekä pitämällä sopivin tavoin yhteyttä sidosryhmiin.

Kuntayhtymän uusi strategia käsitellään kevään 2023 aikana toimielimissä. Kuntayhtymän hallituksen puheenjohtaja selosti strategian valmistelua mm. keskustelut johtoryhmien kanssa, mittareiden ja indikaattorien läpikäyminen, kyselyjen toteuttaminen ja tiedot opintojen etenemisestä. Yhteistoimintamenettelyn toimenpiteiden vaikutukset Jämsään keskusteluttavat kunta- ja kuntayhtymätasolla. Jämsän yksikkö on Gradialle tärkeä. Gradiassa ammatillinen koulutus on keskiössä. Opetuksen sisältö, laatu, hyvinvointi sekä valmistuminen taataan opiskelijoille. Gradialla on halu huolehtia opiskelijoista ja henkilökunnasta Jämsässä.

Talous

Gradian talouden sopeutustoimet aloitettiin toukokuussa 2022 hallituksen hyväksymän raamin mukaisesti. Sopeuttamistoimia jatkettiin syksyllä yhteistoimintamenettelyn kautta hyvässä hengessä henkilöstön kanssa. Henkilöstövahvuus 1.5.2022 oli 1.138, kun vuodenvaihteessa 2022 oli 1.041. Henkilöstövähennys oli yhteensä 97 henkilöä.

Gradia ammatillinen koulutus oli 2,8 milj. euroa alijäämäinen. Gradia kiinteistöjen tulos oli 1,0 milj. euroa, mikä palautetaan jatkossa nollatasoon. Tulot kasvoivat 2,0 milj. euroa ja kulut vastaavasti vain 0,4 milj. euroa. Toimintatuotoista valtionosuudet ovat 86,8 milj. euroa, jossa lisäystä 0,6 milj. euroa. Vuosikatetta kertyi 8,4 milj. euroa, joka parantui edellisvuodesta 2,0 milj. euroa.

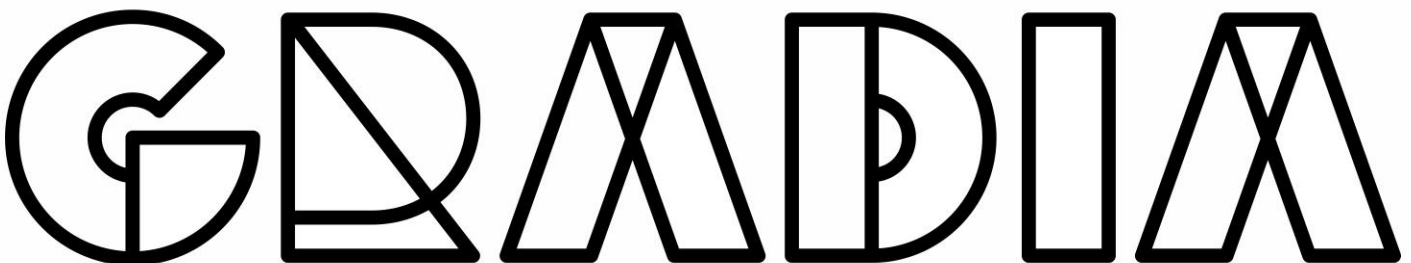
Investoinnit olivat yhteensä 6,9 milj. euroa eli 2 milj. euroa edellisvuotta pienemmät. Investointien vuosikeskiarvo on noin 10,0 milj. euroa 10 vuoden periodilla. Poistot ovat noin 10,0 milj. euron tasolla 2030-luvulle saakka. Lainakanta 21,8 milj. euroa on mittava, mutta kuntayhtymän tase on vahva 138,2 milj. euroa. Taseen vahvuus selittyy pitkälti massiivisella lähes 120,0 milj. euron rakennuskannalla.

4.3.2 Gradia Jyväskylä

Koronavuosina syntyneitä osaamisvajeita paikattiin edelleen keväällä tehostetuin toimenpitein muun muassa pienryhmäopetuksella. Koulutustoimintaa kehitettiin edelleen. Lievestuoreen kampuksen uudessa korjaamohallissa aloitettiin raskaankaluston asentajakoulutus. Vuonna 2021 tutkintovalikoimaan tullut elintarviketeollisuuden ammattitutkinto käynnistettiin oppisopimuskoulutuksena. Musiikkialan perustutkinnossa tehtiin valtakunnallisesti merkittävä avaus, kun uusina suuntautumisvaihtoehtoina oli tarjolla hip hop-muusikko ja musiikkiteatterin osaaja.

Vuonna 2022 tutkintovalikoima laajeni edelleen ministeriön myönnettyä englanninkielisen järjestämisluvan ravintola- ja cateringalan perustutkintoon. Työikäisille aikuisille suunnattua koulutustarjontaa laajennettiin ja se koottiin uudelle gradia.fi/aikuisopiskelu -sivustolle. Verkko- ja hybridiopiskelumahdollisuuksia lisättiin muun muassa sosiaali- ja terveysalalla sekä liiketoiminta-alalla. Kuortaneen urheilupuiston kanssa yhteistyössä toteutettavista liikunta-alan koulutuksista valmistuivat ensimmäiset liikuntaneuvojat (liikunnanohjauksen perustutkinto).

Gradia Jyväskylän opiskelijatunnusluvut osoittavat, että toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat osittain. Opiskelijamäärässä tavoite saavutettiin, mutta suoritettujen perustutkintojen sekä erikoisammattitutkintojen määrät jäivät alle tavoitteen. Koronapandemia on aiheuttanut edelleen opintojen viivästymistä. Koulutussopimuspaikkojen määrässä tavoite ylitettiin. Valmistuneet työllistyivät tavoitetta heikommin. Opiskelijaliikkuvuus jäi selvästi alle tavoitteen. Opiskelijapalautteen arvosana on pysynyt varsin korkeana ja siinä päästiin

lähes tavoitteeseen. Oppisopimusten määrässä tapahtui merkittävää kasvua edelliseen vuoteen verrattuna (+20 %), työllistävien oppisopimusten kasvu oli jopa +33 %. Kasvua selittää työelämän osaajapula ja halu sitouttaa työntekijöitä yritykseen. Erityisesti sosiaali- ja terveysalalla oppisopimusten määrä kasvoi. Työllistymisaste valmistuneilla oli vain 58 % (67 % v. 2021). Tulos tulee noin kahden vuoden viiveellä, joten muutoksen syihin ei voi pureutua.

Gradia Jyväskylän tunnusluvuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

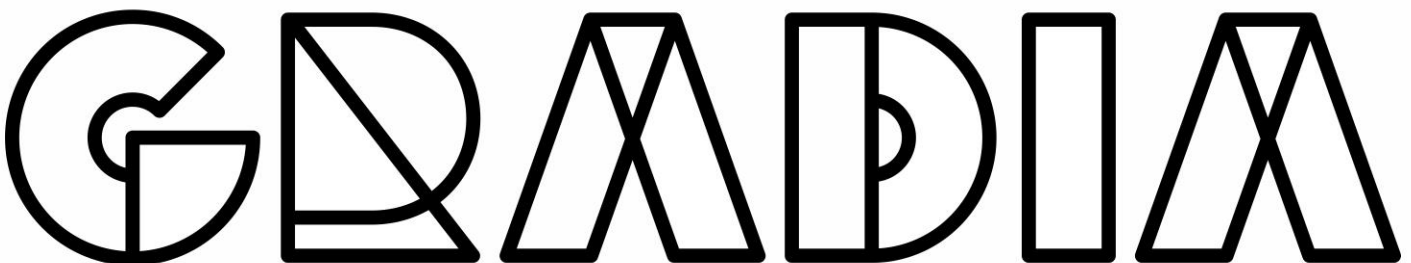
- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenterivuoden aikana) oli 14.946, tavoite oli 14.500 *toteutui*
- Suoritettujen ammatillisten perustutkintojen määrä oli 1.477, tavoite oli 1.704 *ei toteutunut*
- Suoritettujen ammattitutkintojen määrä oli 533, tavoite oli 525 *toteutui*
- Suoritettujen erikoisammattitutkintojen määrä oli 277, tavoite oli 306 *ei toteutunut*
- Koulutussopimuspaikkojen määrä oli 1.648, tavoite oli 1.390 *toteutui*
- Oppisopimuspaikkojen määrä oli 710, tavoite oli 670 *toteutui*
- Valmistuneiden työllistyminen oli 58 %, tavoite oli 67 % *ei toteutunut*
- Opiskelijaliikkuvuus oli 102, tavoite oli 170 *ei toteutunut*
- Opiskelijapalaute oli 4,24, tavoite oli 4,3 *ei toteutunut*.

Gradia Jyväskylän tulos toteutui talousarvion mukaisesti, vaikkei Gradia Jyväskylän kehittämisrahastoa purettu. Tilikauden alijäämä oli -1.368 milj. euroa. Talousarviossa ennakoitiin -0,438 alijäämäistä tulosta, kun rahastoja puretaan 1,0 milj. euroa. Ulkoiset toimintatuotot eivät toteutuneet suunnitellusti. Myyntikoulutus ei kasvanut odotetulla tavalla. Lisäksi osa suunnitelluista myyntikoulutuksista peruuntui tai toteutui pienemmällä opiskelijamäärällä. Palkkakustannukset toteutuivat 1,8 milj. euroa ennakoitua pienempinä. Muutosta selittää henkilöstömäärän väheneminen (-49 vuoteen 2021 verrattuna). Maksuttomuuden kustannukset olivat suunnitellun mukaiset 560.000 euroa. Suurimman osan kustannuksista muodostivat oppipalveluisten henkilökohtaiseen käyttöön hankitut kannettavat tietokoneet.

Ammatillinen koulutustarjonta

Gradia Jyväskylästä valmistuu eri alojen ammattiosaajia alueen elinkeinoelämän tarpeisiin. Tehtävänä on myös vahvistaa työssä olevien ammatillista osaamista sekä edesauttaa alueen yrityksiä liiketoiminnan kehittämisessä ja yritystoiminnan perustamisessa erityisesti Keski-Suomen alueella.

Hyvinvoinnin kokonaisuus sisältää sosiaali- ja terveysalan tutkintoja. Alalle tarvitaan lisää uusia opiskelijoita ja valmistuvia opiskelijoita. Alan houkuttelevuus on vähentynyt, mutta opiskelijamäärä ei ole kuitenkaan laskenut. Oppisopimuskoulutuksessa on 488 opiskelijaa.

Liiketoiminta- ja työelämäpalveluissa työskentelee vajaa 170 henkilöä. Yksikkö tuottaa perustutkintoja, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sekä muuta koulutusta. Mm. lähihoitajakoulutuksen osalta on tehty vientisopimuksia. Koronan vaikutuksesta osalle aloista on vaikea saada opiskelijoita. Pitovoimaa vahvistavia pedagogisia ratkaisuja on toteutettu mm. kehittämällä hius- ja kauneudenhoitoalan Booster-paja, jossa tarjotaan yksiköllistä ohjausta tukea tarvitseville. Lisäksi on otettu HOKS-kortit käyttöön opettajien ja esihenkilöiden työn tueksi.

Työelämäpalveluissa tuotetaan oppisopimuspalveluita, työelämäyhteistyön palveluita ja työpaikkaohjaajien valmennusta. Voimassa olevia oppisopimuksia on yhteensä 905. Yritysidean palvelut on kohdennettu kansalaisille. Uusia yrityksiä on perustettu yritysideapalvelun avulla 107 vuonna 2022. Teknologiayksikön kiinteät toimipisteet sijaitsevat Viitaniemessä, Kankaalla ja Lievestuoreella. Lisäksi saha- ja levyteollisuuden koulutuksia toteutetaan tehdaspaikkakunnilla.

4.3.3 Gradia Jämsä

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän valtuusto päätti talousarvion hyväksymisen yhteydessä lakkauttaa vuonna 2022 Gradia Jämsän tulosalueen toiminnan 1.8.2023 alkaen. Ammatillinen koulutus jatkuu Jämsässä osana Ammattiopisto Gradiaa. Gradia Jämsästä irtisanottiin vuonna 2022 joka viides työntekijä. Gradia Jämsässä on tästä huolimatta hyvä me-henki ja työtä tehdään antaumuksella.

Gradia Jämsässä vuonna 2022 kertyi 10 opiskelijavuotta vähemmän kuin vuonna 2021. Opiskelijoiden valmistuminen on nopeampaa kuin muualla, koska hyväksi luetaan aineet, missä osaaminen on tunnistettu, erityisesti aikuisopiskelijat. Valmistuneiden työllistymisaste on 59 %, mikä oli edellisenä vuonna 70 %.

Gradia Jämsän vuosi 2022 oli 1,4 milj. euroa alijäämäinen. Koronatukea ja kuntayhtymäkompensaatiota ei ole saatu enää vuonna 2022. Kustannusrakenne on raskas; tilavuokrat 1,8 milj. euroa, mikä on yli 17 euroa/m². Sisäisen palvelun kustannukset ovat myös suuret 2,4 milj. euroa ja henkilöstökulut vain 5,6 milj. euroa. Em. kustannusrakenne on kestävä, mikä johtuu pitkälti sisäisestä laskutuksesta. Investointien osalta talousarvio alittui 117.000 eurolla.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän talouden sopeuttamisprosessi ei aiheuttanut merkittävää haittaa opetukseen ja oppimiseen syyslukukauden aikana. Henkilöstö hoiti ammattitaitoisesti ja korkealla moraalilla opetuksen ja ohjauksen, siitakin huolimatta, että uhkakuvat koko syksyn ajan olivat huomattavia Jämsän toimintojen suhteen. Henkilöstön irtisanomiset ilmoitettiin Gradia Jämsässä 29.11.2022.

Loppukeväällä 2022 aloitettiin laboratorioalan koulutukselle uusien tilojen rakentaminen A-rakennukseen. Tilat saatiin noin 85 prosenttisesti valmiiksi, kun koulutus-kuntayhtymän hallitus päätti laboratorioalan koulutuksen lakkauttamisesta. Jämsään kohdistuneet koulutusalojen lakkauttamiset tulevat aiheuttamaan noin 90 opiskelijavuoden vähenemän vuosille 2023 ja 2024. Opiskelijoiden määrässä se tulee olemaan noin 250 opiskelijaoikeutta. Lakkautukset eivät koske kuitenkaan volyymi-aloja.

Opiskelijamäärässä ja suoritettujen ammatillisten perustutkintojen määrässä jäätin alle tavoitteen. Suoritettujen erikoisammattitutkintojen määrässä tavoite toteutui. Valmistuneiden työllistymisaste oli selkeästi tavoitetta heikompi. Opiskelijaliikkuvuus toteutui huomattavasti tavoitetta paremmin. Opiskelijapalautteen arvosana oli hyvä, mutta jäi alle tavoitteen. **Oppilasmäärien merkittävä alentuminen on pidemmällä aikavälillä huolestuttavaa.**

Gradia Jämsässä henkilöstön sitoutuminen omaan työhön ja työyhteisöön on ollut hyvin vahva. Suuri osa työntekijöistä kuitenkin reagoi voimakkaasti kuntayhtymän talouden sopeutusohjelmaan ja yhteistoimintaneuvotteluiden tulokseen ja etenkin, miten siitä informoitiin.

Gradia Jämsän tunnusluvuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenterivuoden aikana) oli 1.796, tavoite oli 1.915 *ei toteutunut*
- Suoritettujen ammatillisten perustutkintojen määrä oli 277, tavoite oli 280 *ei täysin toteutunut*
- Suoritettujen ammattitutkintojen määrä oli 78, tavoite oli 70 *toteutui*
- Suoritettujen erikoisammattitutkintojen määrä oli 3, tavoite oli 2 *toteutui*
- Valmistuneiden työllistyminen oli 59 %, tavoite oli 72 % *ei toteutunut*
- Opiskelijaliikkuvuus 13, tavoite oli 6 *toteutui*
- Opiskelijapalaute oli 4,16, tavoite oli 4,5 *ei toteutunut*.

Opiskelijapalaute

Opiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä tämän hetken tilanteeseen. Henkilöstövähennyksillä ei ole vielä näkyvää vaikutusta, mutta ilmapiirin koettiin heikentyneen. Opiskelijat kokivat, että useilla aloilla saattaa tulla haasteita, kun opettajat vähenevät. Opiskelijoiden mukaan monilla aloilla on hyvä henki ja ammattitaitoinen henkilökunta. Opiskelijat näkevät, että ensi syksyn tilanne on huomattavasti heikompi, kun ryhmäkoot kasvavat. Erityisesti käytännöt opetuksen laadun heikkenemisestä kannetaan huolta. Jo tällä hetkellä osalla aloilla käytännön harjoitukset jäävät ison ryhmäkoon vuoksi vähäiseksi.

Opiskelijat ovat tyytyväisiä asuntola- ja terveydenhoitopalveluihin. Tukea on hyvin saatavissa, kun sitä osaa pyytää. Opiskelijoiden mukaan henkilökunta huomioi hyvin tukea tarvitsevat opiskelijat. Etäopetuksesta on pääosin luovuttu, ja opetus järjestetään lähiopetuksena. Tilojen puute koettiin rajoittavan lähiopetusta.

4.3.4 Gradia-lukiot

Gradia-lukiot muodostuvat Jyväskylän Lyseon lukiosta, Schildtin lukiosta ja Jyväskylän aikuislukiosta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt lukioille erityiset koulutustehdävät, mikä on osoitus opetuksen järjestäjän osaamisesta. Schildtin lukiossa nämä erityistehtävät ovat urheilupainotteinen opetus ja musiikki-ilmaisupainotteinen opetus sekä Lyseossa englanninkielinen IB Diploma Programme.

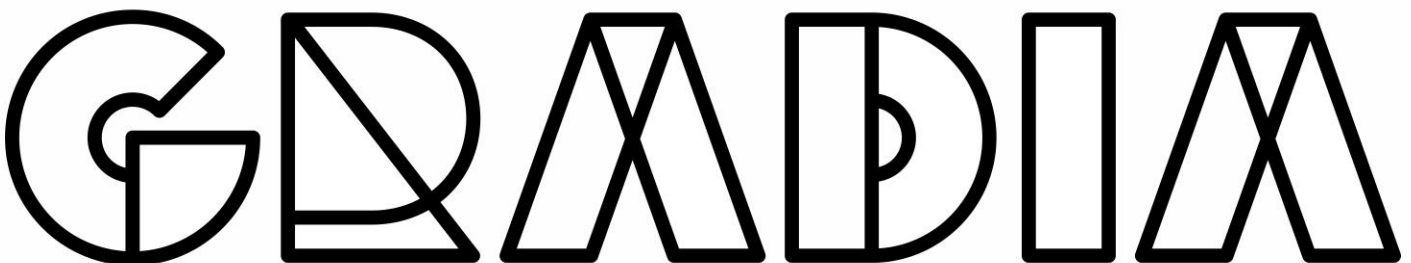
Vuonna 2022 koronan aiheuttamaa oppimisvajetta pyrittiin paikkaamaan Takaisin raiteille II-hankkeessa mm. resurssiopettajien työn sekä pajoiminnan kautta. Lisäksi erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen resurssia lisättiin kyseisellä hankerahoituksella. Opiskelijoiden hyvinvointia pyrittiin myös lisäämään mm. opiskeluavustajina työskennelleiden yhteisöpedagogien, oppilaitosten kuraattorien ja muun koulun henkilöstön yhteistyönä.

Gradia-lukioiden tuloskorttitavoitteet toteutuivat. Ylioppilastutkintoja suoritettiin 870, kun vuonna 2021 tutkintoja suoritettiin 784. Gradia-lukioiden vetovoima on jatkunut hyvänä, ja kevään 2022 yhteishaussa ensisijaisia hakijoita oli noin 160 aloituspaikkaa enemmän. Kevään 2023 yhteishakuun Gradia-lukioihin lisättiin 30 aloituspaikkaa.

Valtio jatkoi lukioden yksikköhintarahoituksen alimitoittamista kustannuspohjaan verrattuna, ja lukiokoulutuksen nykytasoinen järjestäminen oli edelleen riippuvainen Jyväskylän kaupungin tuesta ja Gradian saamien yleiskatteisten valtionosuuksien kohdentamisesta lukiokoulutukseen lukion omaa yksikköhintarahoitusta laajemmin. Yksikön näkemyksen mukaan vuonna 2022 nämä kaupungin ja Gradian tukitoimet ovat olleet riittävällä tasolla.

Tilinpäätöksessä 2022 Gradia-lukioille kertyi ylijäämää 57.000 euroa (ed. v. 4.000 euroa ylijäämää). Talousarviossa oli ennakoitu kertyvän alijäämää 0,47 milj. euroa. Odotettua parempi tulos johtui mm. henkilöstökulujen alittumisesta 0,89 milj. eurolla. Vastaavasti sisäiset ostot ylittivät talousarvio 0,8 milj. eurolla, kun ulkoiset palveluostot alittivat talousarvion 0,18 milj. euroa. Myös aine- ja tarvikekuluissa tuli säästöä talousarvioon verrattuna 0,25 milj. euroa. Toimintatuotot olivat 20,0 milj. euroa ja ylitystä talousarvioon 24.000 euroa. Toimintakuluiksi muodostui 19,85 milj. euroa ja alitusta talousarvioon nähdessä 0,5 milj. euroa.

Jyväskylän kaupunki rahoitti lukiota 1,7 milj. eurolla vuonna 2022. Vuoden 2023 talousarvio on valmisteltu niin, ettei Gradian yleiskatteista valtionosuutta kohdenneta

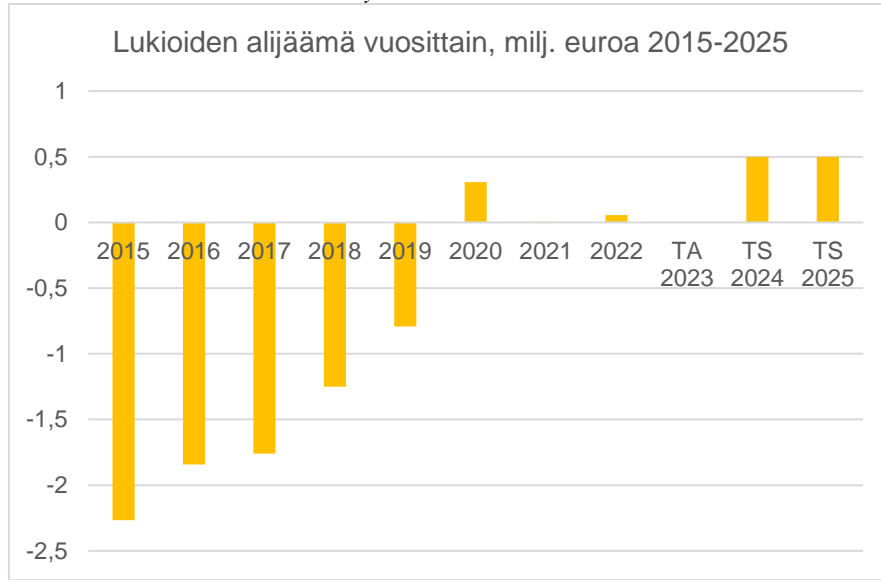
Gradia-lukioihin lukiokoulutuksen yksikköhintaan perustuvan valtionosuuden lisäksi, jolloin Jyväskylän kaupungin lukiotuen merkitys Gradia-lukioiden tulorakenteessa korostuu. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kaupungin tuki on jatkossakin aivan välttämätön ja tuki nykyisellä tasolla on riittämätön.

Lukion osalta seurataan taseeseen kertynyttä ja vielä kertyvää alijäämää. Alijäämän määrä on nyt 13,6 milj. euroa.

Lukion tunnusluvuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenteriv.) oli 5.107, tavoite oli 5.094 *toteutui*
- Suoritettuja ylioppilastutkintoja oli 870, tavoite oli 790 *toteutui*
- Opiskelijapalaute (INKA) oli 3,95, (3,67 v. 2021), tavoite 3,95 *toteutui*
- Tutkinnon läpäisy 3,5 vuodessa (päivälukiot) 88 %, (71,9 % v. 2021), tavoite 76 % *toteutui*.

Kuvio 2. Lukiokoulutuksen tuloskehitys vuosina 2015–2022 sekä talousarvio 2023 sekä taloussuunnitelma 2024–2025.

Johtamisjärjestelmä

Gradia-lukioiden johtamisjärjestelmää on uudistettu lukuvuoden 2021–2022 aikana ja uusi hallintomalli on astunut voimaan 1.8.2022. Uusi johtamisjärjestelmä käsittää seitsemän apulaisrehtoria ja yhden tulosaluejohtajan. Uudistus on otettu vastaan myönteisesti. Yhteistyö eri tasoilla on selkiytynyt ja tuplaroolit ovat poistuneet. Vastuualueita on jaettu lukioiden sisällä kolmelle apulaisrehtorille.

Apulaisrehtoreiden palautteen mukaan työssä keskitytään palvelemaan opiskelijoita mm. opiskelijoiden tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen. Opiskelijatuntuma on parantunut ja kontaktit ovat lisääntyneet. Työskentelyssä pyritään siihen, että kolmen koulun välillä linja

on yhteinen. Apulaisrehtorit kokivat yhteistyön saumattomaksi, työssä hyödynnetään toisten vahvuuksia ja esihenkilöt reagoivat nopeasti. Päätöksiä tehdään arvostaen ja kuunnellen koulujen tilannetta. Rehtori on delegoinut päätöksentekovaltaa myös apulaisrehtoreille.

Lukioiden yhteistyö mahdollistaa apulaisrehtoreiden mukaan taloustavoitteiden saavuttamisen pidemmällä aikavälillä. Opiskelu tulee lisääntymään verkossa ja lukiot suunnittelevat kurssitarjontaa yhdessä, mikä minimoi opiskelijoiden kurssitarjonnan heikkenemistä. Apulaisrehtoreiden mukaan luokkatiloista on puutetta molemmilla kouluilla. Apulaisrehtoreiden mukaan kitka koulujen ja toimitilojen välillä on vähentynyt. Isot kampukset ovat loiventaneet eriytymistä. Apulaisrehtoreiden mukaan opiskelijat kokevat, että ovat Gradiassa opiskelemissa, ei tietyssä koulussa.

4.3.5 Gradia sisäiset palvelut

Gradia sisäiset palvelut on tulosalue, joka muodostuu hallinto- ja tukipalveluista, jotka palvelevat koko kuntayhtymän henkilöstöä, opiskelijoita ja muita asiakkaita tehtäväkenttensä mukaisesti. Sisäisiin palveluihin kuuluvat hallinto-, kehittämis- ja opiskelijapalvelut. Yksikön toimintatuottoja kertyi 0,156 milj. euroa ennakoitua vähemmän ja toimintakulut alittivat talousarvion 2,586 milj. eurolla. Tilikausi toteutui 0,83 milj. euroa ylijäämäisenä.

Yhteistoimintaneuvottelujen lopputuloksena Gradian sisäiset palvelut päätettiin tiivistää siten, että 1.1.2023 alkaen sisäiset palvelut ovat nimeltään Hallinto ja kehittäminen -tulosalue, joka koostuu kahdesta toimintayksiköstä aiemman kolmen sijaan. Osana yhteistoimintaneuvotteluita päädyttiin lakkauttamaan Opiskelijapalveluiden toimintayksikkö kokonaisuudessaan ja järjestämään tarvittavat palvelut muutoin kuntayhtymäkehikossa. Uusi, aiempaa huomattavasti pienempi ja tiiviimpi hallinto ja kehittäminen -tulosalue, palvelee koko kuntayhtymän henkilöstöä, opiskelijoita ja muita asiakkaita tehtäväkenttensä mukaisesti.

Sisäisissä palveluissa laskutetaan myös sellaisista palveluista, joita toimialat eivät tarvitse tai käytä. Laskutus tulisi toteutua käytön mukaisesti.

Gradian kehittämis- ja hanketoiminta

Kuntayhtymän hanke- ja kansainvälisyyspalvelut palvelevat koko kuntayhtymän toimintaa. Yksikön tehtävänä on tarjota tukea koulutuksen kehittämiseen, johtamiseen, kansainvälisen toiminnan koordinointiin sekä opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuuksien organisointiin.

Hankesalkun suuruus oli vuoden 2022 lopussa noin 7,0 milj. euroa. Vuonna 2022 hankkeita toteutui 2,7 milj. euroa, kun hankkeiden budjetti oli 3,3 milj. euroa. Tilikauden aikana toteutui 48 hanketta. Hankkeet jakautuivat seuraavasti: pedagogiikka ja opintopolut 31 %, kansainvälisyys ja monikulttuurisuus 25 %, yrittäjyys ja työelämäyhteistyö 22 % ja hyvinvointi ja ohjaus 19 %.

Hankkeilla saadaan parempaa tarjontaa opiskelijoille: uusia kursseja ja tutkinnon osia, mahdollisuuksia kansainvälisyyteen, yrittäjyyteen, korkeakouluopintoihin ja kestäväan kehitykseen. Hanketyö on tärkeä väylä henkilöstön osaamisen kehittämiseen mm. pedagogiikkaa ja teknologian hyödyntämistä sekä lisää pitovoimaa. Ulkopuolisen rahoituksen osuus hankkeessa on vähintään 50 % kokonaiskustannuksista. Etusijalla ovat hankkeet, joissa ulkopuolinen rahoitus on vähintään 75 %. Hankkeiden päärahoittajia ovat OKM ja OPH.

4.3.6 Gradia-ravintolat

Kuntayhtymän Gradia-ravintolat –tulosalue vastaa kattavasti koko kuntayhtymän opiskelija- ja henkilöstöruokailusta. Palveluja tuotetaan lisäksi yhteistyökumppaneille. Gradia-ravintoloiden perustehtävää on myös toimia ammattiopiston opiskelijoiden ammatillisesti esimerkillisenä ja oppimista tukevana oppimisympäristönä sekä työelämän oppimispaikkana. Tämä korostuu erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden koulutuksessa. Myös omaa henkilöstöä koulutettiin oppisopimuksen kautta. Opiskelijaravintoloissa on myös ulkoista palvelutoimintaa. Aterioiden valmistuksessa otetaan huomioon luomutuotanto ja lähialueelta saatavat tuotteet. Henkilöstökyselyn tulokset ovat olleet yksikössä perinteisesti hyviä.

Vuonna 2022 opiskelija-aterioita valmistettiin 3.500–5.000 ateriaa/pv. Gradia-ravintolan liikevaihto vuonna 2022 oli 4,93 milj. euroa, josta Gradian osuus on 2,9 milj. euroa. Opiskelija-aterian hinnaksi muodostui 4,09 euroa/toteutunut eli syöty ateria. Oppilaitoksille palautettiin 400.000 euroa. Ulkoisen tulonhankinnan osuus on 1,97 milj. euroa eli 40 % liikevaihdosta. Gradia-ravintoloiden henkilöstömäärä on 42.

Toimintakulut olivat 4,9 milj. euroa, kun talousarviossa määräraha oli 4,7 milj. euroa. Henkilöstökulut olivat 1,65 milj. euroa ja elintarvikeostot 1,4 milj. euroa. Vuokrat olivat noin 1,0 milj. euroa ja hallinto 0,37 milj. euroa. Palkkatukea saatiin 109.000 euroa. Elintarvikehinnat ovat nousseet 10–15 %.

Gradia-ravintoloiden asiakkaina ovat toisen asteen opiskelijat ja henkilöstö sekä Jyväskylän Steinerkoulu ja Ammattiopisto Spesia. Gradia-ravintolat toimivat oppimisympäristö- ja työelämäjaksojen työpaikkana eri opintolinjoille. Ravintolalla on oma ympäristöohjelman: jätteen määrän vähentäminen, energia- ja vesitehokkuus sekä viestintä ja vaikuttaminen.

Ravintoloiden ulkoistuksesta on tehty selvitys. Ravintolat ovat syntyneet kuntayhtymien omille kampuksille. Toimitila- ja hallinnon kustannukset ovat suuret, eikä näin ollen pieniä yksiköitä saada kannattavaksi.

Ulkoistuksella ei ole kuntayhtymän kannalta saatavissa hyötyä vaan päinvastoin menetettäisiin oppimisympäristö- ja työelämäjaksojen työpaikka useiden ammattialojen opiskelijoilta. Tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että ravintolatoiminta on hyvin organisoitua ja kannattavaa sekä ateriakustannusten hinta on erittäin maltillinen.

4.3.7 Gradia-kiinteistöt-liikelaitos

Gradia-kiinteistöt-liikelaitos vastaa kuntayhtymän rakennusinvestoinneista ja kiinteistöjen ylläpidosta. Kiinteistönpitoa ohjaavat strategiset periaatteet, joiden tavoitteena on varmistaa toimitilojen korkea laatu ja edulliset kustannukset, josta tavoitteesta on pahasti livetty. Tarpeettomista kiinteistöistä pyritään luopumaan. Gradian kiinteistöomaisuuden hallinnan ohjenuorana toimii kymmenen vuoden aikajänteelle laadittu Kiinteistöjen kehittämissuunnitelma 2020–2030. Kehittämissuunnitelman skenaariossa tavoitellaan 106.000 m² toimitilakokonaisuutta nykyisen 128.251 m² sijaan.

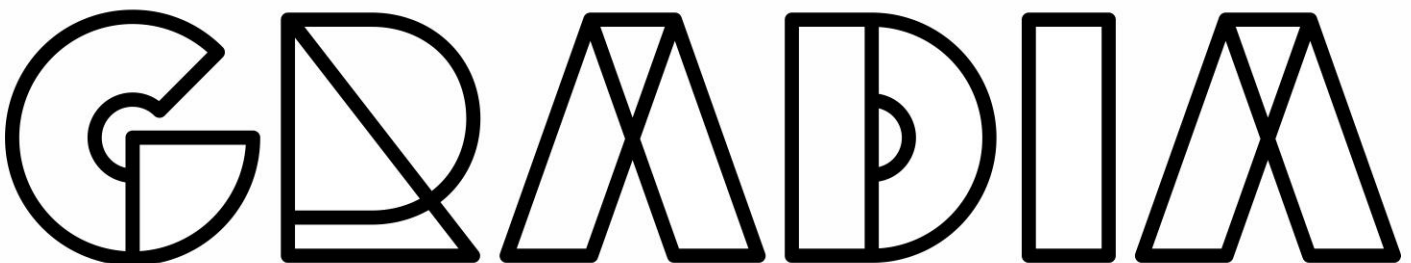
Gradia-kiinteistöt-liikelaitoksen rakennusten tekninen nykyarvo on 240 milj. euroa ja kuntoluokka 83 % (tavoite 75 %). Rakennusten huoneistopinta-ala oli vuoden 2022 lopussa 143.444 huon², josta vuokratiloja 15.193 huon². Merkittävin vuokratila on musiikin ja tanssin opetuksen tilat Musiikkikampuksella ja kulttuurialan opetuksen käyttöön vuokratut tilat Kankaan kampuksella sekä Gradia-lukion tilat.

Kuntayhtymän kiinteistöomaisuudesta on pidetty hyvää huolta. Gradia-kiinteistöt on vienyt läpi mittavan kiinteistöinvestointiohjelman, jossa erityistä huomiota on kiinnitetty Terve talo -kriteerien noudattamiseen, kiinteistöjen elinkaaren hallintaan, energiatehokkuuteen sekä tilojen yhteiskäyttöön ja muuntojoustavuuteen. Investointiohjelmaan kuuluvien hankkeiden yhteydessä on tähdätty myös tilatehokkuuteen teettämällä tilatarveselvityksiä oppilaitostulosityksiköiden kanssa. Tilankäytön tehostamista jatkettiin vuonna 2022 edelleen liikelaitoksella laaditun Kiinteistöjen kehittämissuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Lievestuoreen maanrakennushallin rakennusurakka oli vuoden suurin yksittäinen investointi. Kiinteistöinvestointeja tehtiin vuoden 2022 aikana yhteensä 5,320 milj. eurolla.

Gradia-kiinteistöt-liikelaitoksen taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Liikelaitos ylitti vuosikatetavoitteen 1,152 milj. eurolla. Toteutuma oli 8,24 milj. euroa, kun tavoite oli 7,09 milj. euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 0,47 milj. eurolla ja toimintakuluissa syntyi säästöä 0,66 milj. euroa talousarvioon nähden.

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Tavoite etäopetuksen ja etätöiden vaikutusten selvittäminen ei toteutunut. Tietomallien hyödyntämistä tilahallinnassa sekä kiinteistöhuolto- ja puhtauspalveluissa ei pilotoitu.

Liikelaitoksen toteuttamien investointien ja irtaimistohankintojen määrä oli 5,3 milj. euroa, kun talousarviossa oli varattu 6,2 milj. euroa. Irtaimistohankintojen osuus toteutuneista investoinneista oli 74.000 euroa. Merkittävimmät investoinnit olivat Lievestuoreen 3. vaihe ja Jämsän A-rakennuksen laboratorihanke. Vuoden 2022 investointimäärärahat olivat kokonaisuudessaan riittävät.

Gradian varallisuus on kiinni rakennuksissa ja tilojen käyttöastetta tulisi edelleen kasvattaa. Tarkastuslautakunta toteaa, että sisäiset vuokratulot yhteensä kaikista toimintakuluista (sis/ulk) on 13,4 % ja sisäiset vuokrat ulkoisista toimintakuluista 18,8 %. Vuokratulujen osuus on kohtuuttoman korkea, joka tulisi saada pienemmään. Tarkastuslautakunnan mukaan vajaakäytöllä olevat tilat on saatava taloudellisesti hyödynnettyä esimerkiksi organisaation ulkopuolelle vuokraamalla tai luopumalla tarpeettomista kohteista.

Liikelaitoksen toiminta

Gradia-kiinteistöt-liikelaitos vastaa kuntayhtymän kiinteistöistä ja käytössä olevista ulkopuolelta vuokratuista tiloista. Liikelaitoksen tehtävänä on tuottaa tulosalueille turvalliset ja terveelliset tilat kustannustehokkaasti. Valitettavasti kustannustehokkuus ei ole toteutunut. Tilatavoitteeksi ennen koronaa on asetettu 106.000 hu² vuoteen 2030 mennessä.

Gradia-Kiinteistöt-Liikelaitos on tehnyt selvitystä toimitilojen tarpeesta pitemmällä aikavälillä huomioiden myös syntyvyyden kehityksen. Liikelaitos vuokraa käyttämättömiä tiloja sekä harkitsee tarpeettomien tilojen myymistä. Tarkastuslautakunta kehottaa toteuttamaan myös toimitilojen sopeuttamistoimet pikaisesti.

Rakennusinvestointien ja vuosikorjausten osalta toteutetaan vuonna 2023 vain keskeneräiset ja välttämättömät korjaustoimet mm. Jämsän Yläkampus ja Harju A. Jämsän A-rakennuksen laboratorihanke on viivästynyt IV-koneiden toimitusvaikeuksien vuoksi. Laboratorion muutto B-rakennukseen siirtyy keväälle 2023. Jämsän C peruskorjaushanketta ei edistetä vuoden 2023 aikana.

Kuntayhtymäjohtaja toimii oman virkansa ohella myös Gradia-kiinteistöjen liikelaitoksen johtajana toistaiseksi. Kiinteistötoimen tehtävämuutoksilla em. järjestely toimisi myös jatkossa.

4.3.8 Gradia-koulutuspalvelut Oy

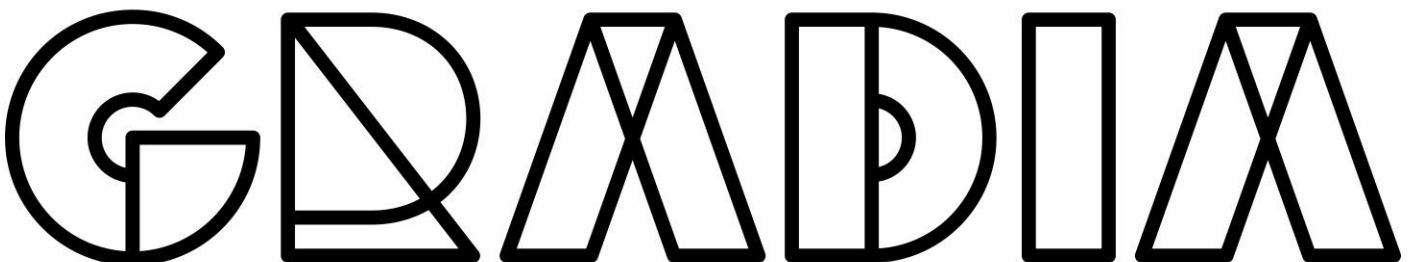
Gradia-koulutuspalvelut Oy on Gradian 100 % omistama tytäryhtiö, jonka tehtävä on toimia kilpailluilla koulutusmarkkinoilla. Yhtiö tuottaa koulutukset pääosin Gradialta ostetuilla resursseilla. Yhtiön liikevaihto tilikaudella 2022 oli 2,54 milj. euroa (2,214 milj. euroa v. 2021). Talousarvion liikevaihtotavoite oli 3,3 milj. euroa. Asiakastavoitteesta jäätin 35 %. Tilikauden tulos on 0,3 milj. euroa, kun talousarviotavoite oli 0,22 milj. euroa.

Tilikauden aikana toteutettiin ennätysmäärä yhteishankinnan Rekrykoulutuksia (27 kpl). Yhteistyökumppaneina olivat muun muassa Jyky Oy, Steka Oy, Valtra Oy Ab, Osuuskauppa Keskimaa, Multian Saha Oy, Lehtisepät Oy. Ravintola-alalla ja puhtauspalvelualalla toteu-

tettiin usean työnantajan yhteisrekrytoinnit. Hyvästä koulutuskysynnästä huolimatta toimintavuotta haastoi voimakas asiakasmäärien vaihtelu koulutuksiin hakeutumisessa. Alkuvuosi käynnistyi aktiivisesti, mutta toisella vuosineljänneksellä koulutustoteutuksia peruuntui heikon hakijatilanteen takia. Kesän jälkeen asiakasvolyymi kasvoi ja vuoden viimeinen neljännes oli ennätysellisen vilkas.

ELY-keskukset ovat suurin koulutuksen hankkija. ELY-keskus rahoittaa Rekry-koulutuksesta 70 %. Rekry-koulutuksessa koulutetaan työntekijöitä tehtäviin, joihin siirtyvät. Teollisuusalat tuottavat yhtiön koulutusaloista eniten. Muita merkittäviä aloja ovat maahanmuuttajakoulutus sekä liiketoiminta- ja logistiikka-alat. Koulutukset painottuvat syksyyn. Vuonna 2022 toteutettiin 27 rekrytoivaa yhteishankintakoulutusta. Vuodelle 2023 voimassa olevaa sopimuskantaa on 3,6 milj. euroa. Gradia Koulutuspalvelut Oy sijoittuu liikevaihtovertailussa seitsemänneksi kilpailijavertailussa. Osinkoa on päätetty jakaa vuodelta 2022 kuntayhtymälle 117.461 euroa.

GRADIA

5. Henkilöstö

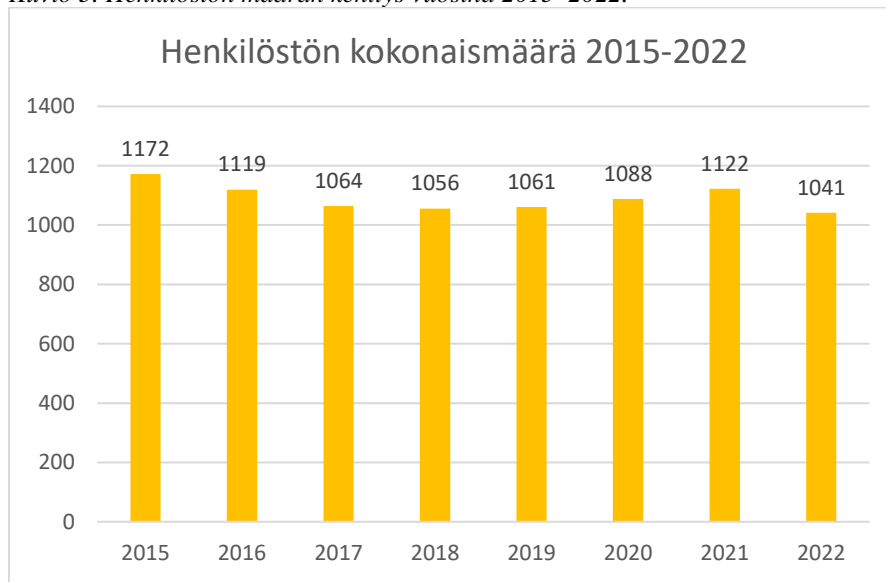
Kuntayhtymän tilinpäätökseen sisältyy laaja henkilöstöraportti. Raportti valottaa monipuolisesti kuntayhtymän henkilöstöön liittyviä asioita. Raportti antaa vuosi- ja vertailevaa tietoa mm. henkilöstön määrästä, henkilöstökustannuksista, rakenteesta, eläköitymisestä, koulutustasosta, johtamisesta, työhyvinvoinnista sekä työntajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta.

Kuntayhtymän henkilöstömäärän kasvu taittui selkeästi. Sairaspoissaolojen määrä kasvoi edellisvuodesta 41,1 % ja tapaturmien määrä 17 %. Sairauspoissaolojen kasvu on merkittävä aikaisempiin vuosiin verrattuna, mutta Terveystalon seurannan ja analyysin perusteella kasvu johtuu pääasiassa koronapoissaoloista, joita Gratialaisilla oli sekä muista infektiosta, joita oli runsain määrin pandemiavuosien jälkeen.

Liukkaat kulkuväylät ja alustat sekä erilaiset aineet aiheuttivat valtaosan työssä aiheutuneista tapaturmista. Kehityskeskustelujen määrä kasvoi edelleen ja HR-järjestelmään kirjatujen ja rekisteröityjen keskustelujen määrä oli 669 (ed. vuonna 663) eli 62 %. Kehityskeskustelujen käymiseen on yhtenäinen malli. Kehityskeskustelujen merkitys toiminnan kehittämisen kannalta on merkittävä.

Kuntayhtymän palveluksessa olevan henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 1.041 henkilöä, (ed. vuonna 1.122). Henkilöstöstä vakinaisia oli 954 ja määräaikaista 87. Työntekijää kohden kirjattuja koulutuspäiviä kertyi 4,22 päivää eli yhteensä 4.395 pv (v. 2021 3,08 päivää 3.451).

Kuvio 3. Henkilöstön määrän kehitys vuosina 2015–2022.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2022 oli yhteensä 11.763 päivää, mikä on 11,3 kalenteripäivää henkilöä kohti, kun vuonna 2021 sairauspoissaoloja oli 8.335 päivää (7,4 päivää/henkilö).

Eniten sairauspoissaoloja aiheuttivat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (17 %). Erilaiset mielenterveyden häiriöt poissaolojen aiheuttajana vähenivät vuoden aikana 13 %:iin, kun ne vuonna 2021 olivat 30 %:ia poissaoloista. Sairauspoissaolojen syitä ja kohdentumista seurataan systemaattisesti työterveyshuollon ja kuntayhtymän yhteisessä ohjausryhmässä ja niiden taustoihin päästään kiinni varhaisessa vaiheessa tiiviin työterveyshuoltoyhteistyön avulla. Kuntayhtymässä henkilöstön sairauspoissaolot ovat olleet alhaisia ja sairastaminen on ollut koulutustoimialalle keskimääräisissä määrissä.

Sairauspoissaolojen palkkakustannukset kuntayhtymälle olivat viime vuonna n. 1,228 milj. euroa, mikä on enemmän kuin edellisvuonna (1,008 milj. euroa). Lisäksi kustannuksia aiheutui sijaisten palkkaamisesta. Tapaturmien aiheuttamat sairausajan palkkakustannukset olivat yhteensä 40.131 euroa (v. 2021 19.921). Tapaturmien osalta kustannukset nousivat 20.210 euroa edellisestä vuodesta.

Työterveyshuollon kustannukset olivat 0,472 milj. euroa, mikä on huomattavasti vähemmän kuin edellisvuonna (0,503 milj. euroa). Työterveyshuollon kustannukset laskivat 6 %:a edellisestä vuodesta. Palvelutarjontaa ei kuitenkaan laajennettu kuluneena vuonna, mutta koronatestauksen ja henkilökunnan koronarokotteen ottaminen sopimukseen aiheuttivat merkittävän osan kustannusten ylityksestä. Koronatestaus ja koronarokotukset sopimuksessa näkyvät lisäkustannuksina erityisesti laboratoriopalveluissa. Koronarokotukset poistettiin sopimuksesta vuodelle 2023.

Henkilöstöstä 202 henkilöä (19,4 % koko henkilöstöstä) saavuttaa henkilökohtaisen eläkeiän vuoteen 2029 mennessä. Eläköitymisten vaikutus on otettava huomioon riittävän ajoissa henkilöstösuunnittelussa.

Henkilöstökulut vähenivät edellisvuodesta 0,4 % (0,108 milj. euroa) ja olivat yhteensä 66,641 milj. euroa. Henkilöstökulujen osuus koko kuntayhtymän ulkoisista toimintakuluista on 72,3 %.

Kuntayhtymä on suuri työnantaja. Henkilöstöä siirtyy lähivuosina paljon eläkkeelle ja tämä luo haastetta osaavan henkilöstön rekrytointiin, mutta antaa mahdollisuuksia henkilöstösuunnittelulle. Työelämän vaatimukset muuttuvat nopeaan tahtiin, mikä edellyttää henkilöstön täydennyskoulutuksen korostamista toiminnassa.

Luottamusmiesjärjestelmä

Jyväskylän koulutuskuntayhtymässä on käynnissä YT-neuvottelut talouden sopeuttamiseksi. Pääluottamusmiesten mukaan henkilöstö ymmärtää tilanteen vakavuuden, mutta

tilanteeseen reagoidaan monin tavoin. Opiskelijapiirissä koronan jälkeen opiskelijaimu ja tekemisen meininki on ollut hyvä. Joissakin opinnoissa hyödynnetään etäopetusmahdollisuuksia mm. aikuisopiskelijat. Oppivelvollisuuden nosto on lisännyt opetushenkilöstön työmäärää mm. kirjausten muodossa. Pääluottamusmiehillä ei ole käytettävissä toimistotilaa tehtävien hoitamiseen.

OAJ:n rahoittaman työhyvinvointihankkeen Gradia fiilismittarin mukaan henkilöstöstä 36 % suhtautuu positiivisesti siihen, että Gradia löytää ratkaisun vakavaan taloustilanteeseen. Puolet vastaajista suhtautuu epäröiden tai kielteisesti ratkaisujen löytymiseen. Vastauksissa ilmenee huoli talouden sopeuttamisen vaikutuksista. Vastaajista 14 % uskoo siihen, että talouden tasapainottamisessa tehdään oikeudenmukaisia ratkaisuja. Myös esihenkilöt tarvitsevat tukea.

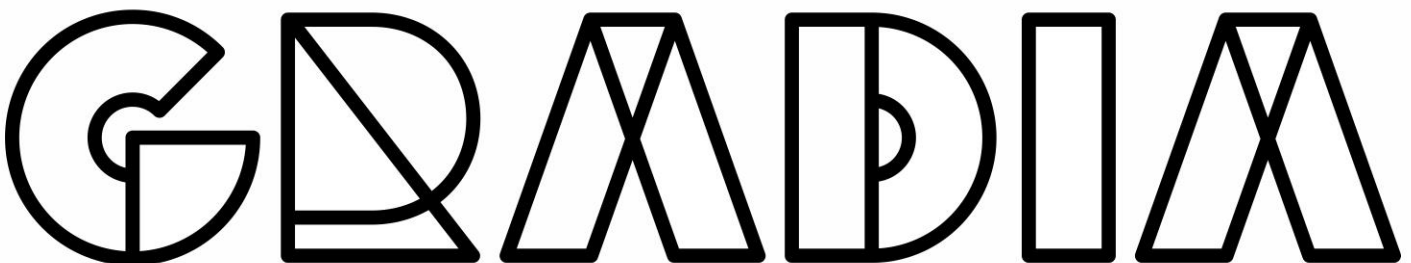
6. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Tilinpäätökseen sisältyy selonteko kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on hyväksytty valtuustossa vuonna 2015. Kuntayhtymän tehtävät on järjestettävä siten, että kaikilla organisaation tasoilla ja toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta, josta vastaavat kaikki tilivelvolliset toimielimet, viranhaltijat ja esimiehet.

Syksyllä 2021 toteutettiin vuoden 2022 talousarvion laadinnan yhteydessä perusteellinen riskienhallinnan päivitys kuntayhtymän johtoryhmän, laajennetun johtoryhmän sekä ulkopuolisen asiantuntijan kanssa. Kokonaisarvion johtopäätös oli, että riskitaso on hieman alentunut vuoden 2018 kartoituksen tilanteesta. Riskiarvion painopiste on siirtynyt organisaatiouudistuksen haasteista digi- ja kyberturvallisuuteen sekä työhyvinvointiin.

Gradian toiminnassa kriittisimmiksi riskeiksi arvioitiin vuotta 2022 koskien toimintaympäristöön, talouteen ja rahoitukseen liittyvät riskit ja epävarmuudet, väkivallan uhka, tietojärjestelmiin ja tietosuojaan liittyvät riskit, kehittämistoimintaan liittyvät kuntayhtymätasoiset riskit, koulutusvientiin liittyvät epävarmuustekijät sekä maineeseen liittyvät riskit. Talouteen liittyvä epävarmuus konkretisoitui vuonna 2022, kun kuntayhtymässä jouduttiin sopeuttamaan taloutta sekä käymään yhteistoimintaneuvottelut. Yhteistoimintaneuvotteluilla pyrittiin saavuttamaan yhteensä noin 10,0 milj. euron kustannusten sopeuttaminen vuoden 2023 aikana.

Väkivallan uhka ei ollut vuonna 2022 Gradiassa merkittävä. Suuren väkivaltatilanteen toteutuminen on hyvin epätodennäköistä (muutamia Suomessa 2000-luvulla), mutta sen seuraukset ovat laajat. Tästä syystä väkivallan riski nousee riskienarvioinnissa merkittävien ris-

kien joukkoon. Riskin hallitsemiseksi on mm. henkilökuntaa ohjeistettu, uhkatilanteita harjoiteltu, hätäviestintää on kehitetty (Secapp) ja poliisin kanssa tehty tiivistä, ennakoivaa yhteistyötä.

Tietojärjestelmiin ja tietosuojaan liittyviä riskejä on seurattu kuntayhtymän tietosuojatyöryhmässä, joka koostuu eri alojen ammattilaista ja kokoontuu noin viisi kertaa vuodessa. Tietosuojatyöryhmä osallistui 11.11.2022 Digi- ja väestötietoviraston TAISTO-harjoitukseen, joka on Suomen suuri digitaalisen turvallisuuden harjoitus. Tietosuojatyöryhmä on luonut uuden tietosuojakoulutuksen vuoden 2022 aikana, joka kaikkien kuntayhtymän työntekijöiden tulee suorittaa huhtikuun 2023 loppuun mennessä.

Kuntayhtymän sisäinen tarkastus on ostettu tilintarkastusyhteisö KPMG Oy:ltä. Sisäinen tarkastus (KPMG Oy) suoritti hyväksytyn tarkastusohjelman mukaisesti syksyllä 2022 tarkastuksen kuntayhtymän hanketoimintaan, jonka painopisteinä olivat hanketoiminnan kokonaishallinta talouden näkökulmasta sekä linkittyminen kuntayhtymätason ja tulosalueiden toiminnallisiin tavoitteisiin sekä talousarvioon. Tällä tarkastuksella haluttiin kehittää hankkeiden kuntayhtymätason taloussuunnittelua ja -raportointia sekä varmistaa yhteydet talousarvioon, taloussuunnitelmiin ja tilinpäätökseen. Sisäisen tarkastuksen raportti on käsitelty hallituksessa 16.12.2022.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia huomioi päätöksissään, toiminnassaan sekä talouden ja hallinnon prosesseissaan korruption ja lahjonnan torjunnan. Tähän on viitattu myös Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan yleisohjeessa (Kohta 8. Väärinkäytösten ehkäisy ja tunnistaminen). Lisäksi kuntayhtymä turvaa ihmisoikeuksien toteutumista toiminnassaan ja päätöksenteossään perustuslain 22 §:n mukaisesti. Kuntayhtymän hallitus hyväksyi kokouksessaan 15.4.2021 § 52 Gradian eettiset periaatteet, jossa on kootusti esitetty päätöksenteon, toiminnan ja hallinnon säännöt ja ohjeet.

Riskienhallinta

Laaja koko koulutusyhtymätasoa koskeva riskikartoitus on toteutettu johtoryhmätyöskentelynä syksyllä 2021 LähiTapiolan riskienhallinta-asiantuntijan johdolla. Riskienhallinnan työkalu on käytössä portaalissa. Tulosalueet tekevät omia arviointeja talousarvion laadinnan yhteydessä. Arvioinnissa hyödynnetään cosoerm -riskienhallinnan kuutioajattelua. Johtoryhmä on tunnistanut vuoden 2022 talousarvion valmistelun yhteydessä 37 riskiä, joista strategisia 16, taloudellisia 8, toiminnallisia 9 ja vahinkoriskejä 4 (arviointiasteikko 1–5). Kriittisiksi riskeiksi kartoituksessa nousivat tietojärjestelmän käytettävyys ja jatkuvuuden ongelmat, yhteisöllisyys ei toteudu, opiskelijoihin ja henkilöstöön kohdistuva väkivallan uhka, kustannusten nousu sekä uusi riski: organisaatiolle asetettu tavoite pedagogiikka ei toteudu. Jokaisen riskin kohdalla arvioidaan syitä, seurauksia ja hallintatoimenpiteitä. Riskeille määritellään tarkastuspisteet ja vastuuhenkilöt. Riskienhallinnan arviointien tuloksia raportoidaan henkilöstölle, esimiehille ja päätöksentekijöille kuluvan vuoden aikana.

7. Yhteenveto

Vuosi 2022 oli talouden sopeuttamisen vuosi. Koulutuskuntayhtymässä aloitettiin sopeuttamistoimet keväällä 2022 käyttötalouden kulujen hallitsemiseksi. Taloutta ovat heikentäneet vuosien ajan niin valtiovallan koulutusleikkaukset kuin mittavat investoinnit. Syksyn yhteistoimintaneuvotteluiden jälkeen koulutuskuntayhtymän valtuusto hyväksyi 10,0 milj. euron kustannusvähennyksiä tavoittelevat toimenpiteet.

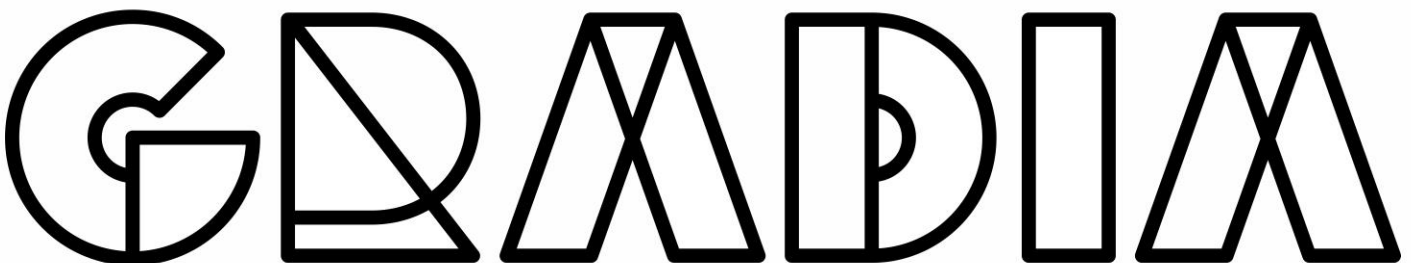
Koulutuskuntayhtymä irtisanoi kaikkiaan 60 henkilöä, joista 36 oli opetushenkilöstöä ja 24 hallinto- ja tukipalveluhenkilöstöä. Irtisanomisen vaihtoehtona muuta työtä tarjottiin 13 henkilölle. Koulutuskuntayhtymän valtuusto päätti lisäksi kuntayhtymän organisaatiorakenteen keventämisestä yhdistämällä ammatilliset oppilaitokset Gradia Jyväskylä ja Gradia Jämsä 1.8.2023 alkaen yhdeksi oppilaitokseksi. Tämä päätös on aiheuttanut poikkeuksellisen paljon näkemuseroja ja keskustelua. Ratkaisua koskevat jatkoselvittelyt ovat käynnissä.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kuntayhtymän talouskehitys on saatu kääntymään positiiviseen suuntaan. Talouden tasapainossa pysyminen on haasteellista koulutuksen rahoitusjärjestelmän vaikean ennustettavuuden, oppilasmäärän riittävyyden ja mittavan kiinteistökannan vuoksi. Poistot ovat suuret aina 2030-luvulle saakka, vaikka investointeja ei toteutettaisi. Kuntayhtymän lainakanta on 21,9 milj. euroa, kun lainat ja vastuut yhteensä ovat 62,5 milj. euroa. Taloutta kuvaavat tunnusluvut ovat hyvällä tasolla. Tarkastuslautakunnan mukaan talouden sopeuttamisen uralla tulee pysyä ja kiinteistökanta saattaa toiminnallisen tarpeen mukaiselle tasolle.

Kuntayhtymämuoto koulutuksen järjestäjänä luo vakautta toimintaan. Kuntayhtymän ylin viranhaltijajohto teki kevään ja alkukesän aikana kuntakierroksen kaikkiin kuntayhtymän 12 jäsenkuntaan. Kuntien suurin huolenaihe oli osaavan työvoiman saatavuus niin julkiselle sektorille kuin alueen yksityisille työnantajille.

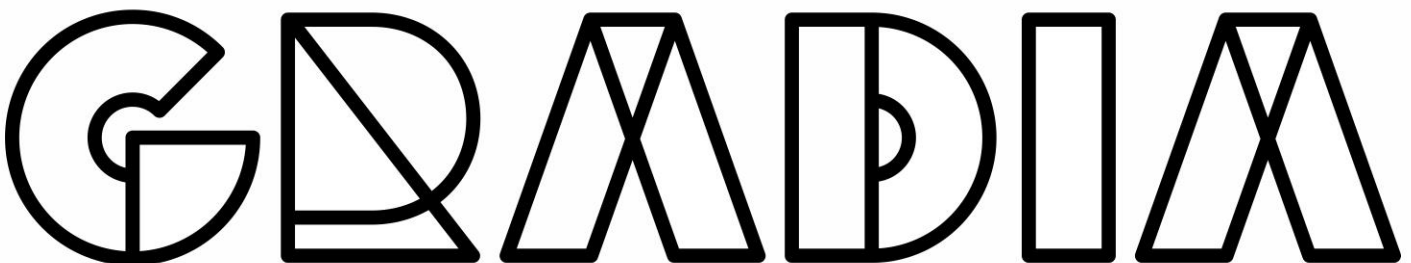
Tarkastuslautakunta esittää yhteenvetona seuraavat kuntayhtymän toimintaan ja talouteen liittyvät huomiot:

- **Viimeisen kymmenen vuoden jaksolla Gradian käyttötalous on ollut vain kahtena vuonna tasapainossa. Osana Gradian talouden tasapainottamis- ja sopeuttamistoimia kesäkuun alussa annettiin rekrytointi- ja ylityörajoitus. Henkilöstömäärän (huhtikuun lopussa 1.138) kasvu saatiin taittumaan alkukesästä ja pian sen jälkeen henkilöstömäärä lähti laskuun. Kesän kallis palkkaratkaisu ja inflaatiokehitys johtivat syksyllä yhteistoimintaneuvottelujen käynnistymiseen. Yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen Gradian hallitus hyväksyi 10,0 milj. euron sopeuttamista sisältävät**

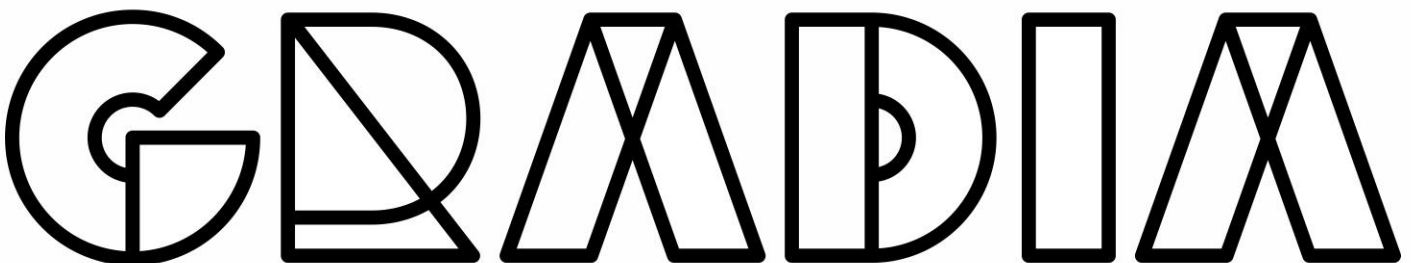

esitykset henkilöstön vähentämisestä, organisaatorakenteen keventämisestä, hankintojen ja investointien karsimisesta sekä tukipalveluiden ulkoistusselvityksistä. Kuntayhtymän taloutta on tasapainotettu viime vuosina toimintakulujen kautta. Toimintakulujen kokonaismäärä kasvoi vain 0,4 milj. euroa eli 0,5 % tasapainotamis- ja sopeuttamistoimenpiteiden vuoksi. Henkilöstökulut pysyivät edellisvuoden tasolla.

- Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kuntayhtymän tulee jatkossa varmistua siitä, että taloussuunnitelmakaudet ovat ylijäämäisiä.
- Koulutuksen järjestämisen kannalta keskeisin tavoite, aloittaneiden opiskelijoiden määrän lisäys, toteutui vain osittain. Eronneiden opiskelijoiden osuus oli tavoitteen mukaisesti aleneva Gradia Jyväskylää lukuun ottamatta. Gradia Jyväskylässä eronneiden määrä on kasvanut nuorten aikuisten keskuudessa.
- Investoinnit olivat yhteensä 6,9 milj. euroa eli 2 milj. euroa edellisvuotta pienemmät. Investointien vuosikeskiarvo on noin 10,0 milj. euroa 10 vuoden periodilla. Poistot ovat noin 10,0 milj. euron tasolla 2030-luvulle saakka. Lainakanta 21,8 milj. euroa on mittava, mutta kuntayhtymän tase on vahva 138,2 milj. euroa. Taseen vahvuus selittyy pitkälti massiivisella lähes 120,0 milj. euron rakennuskannalla.
- Gradia Jyväskylässä opiskelijamäärätavoite saavutettiin, mutta suoritettujen perustutkintojen sekä erikoisammattitutkintojen määrät jäivät alle tavoitteen. Koronapandemia on aiheuttanut edelleen opintojen viivästymistä. Koulutussopimuspaikkojen määrässä tavoite ylitettiin. Valmistuneet työllistyivät tavoitetta heikommin.
- Gradia Jämsän vuosi 2022 oli 1,4 milj. euroa alijäämäinen. Kustannusrakenne on raskas; tilavuokrat 1,8 milj. euroa, mikä on yli 17 euroa/m². Sisäisen palvelun kustannukset ovat myös suuret 2,4 milj. euroa ja henkilöstökulut vain 5,6 milj. euroa. Em. kustannusrakenne on kestävä, mikä johtuu pitkälti sisäisestä laskutuksesta.
- Jämsässä aloitettiin loppukevällä 2022 laboratorioalan koulutukselle uusien tilojen rakentaminen A-rakennukseen. Tilat saatiin noin 85 prosenttisesti valmiiksi, kun koulutuskuntayhtymän hallitus päätti laboratorioalan koulutuksen lakkauttamisesta. Gradia Jämsään kohdistuneet koulutusalojen lakkauttamiset tulevat aiheuttamaan noin 90 opiskelijavuoden vähenemän vuosille 2023 ja 2024. Opiskelijoiden määrässä se tulee olemaan noin 250 opiskelijaoikeutta. Lakkautukset eivät koske kuitenkaan volyymialoja.

- Gradia Jämsässä henkilöstön sitoutuminen omaan työhön ja työyhteisöön on ollut hyvin vahva. Suuri osa työntekijöistä kuitenkin reagoi voimakkaasti kuntayhtymän talouden sopeutusohjelmaan ja yhteistoimintaneuvotteluiden tulokseen ja etenkin, miten siitä informoitiin.
- Jyväskylän kaupunki rahoitti lukiota 1,7 milj. eurolla vuonna 2022. Vuoden 2023 talousarvio on valmisteltu niin, ettei Gradian yleiskatteista valtionosuutta kohdenneta Gradia-lukioihin lukiokoulutuksen yksikköhintaan perustuvan valtionosuuden lisäksi, jolloin Jyväskylän kaupungin lukiotuen merkitys Gradia-lukioiden tulo rakenteessa korostuu. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kaupungin tuki on jatkossakin aivan välttämätön ja tuki nykyisellä tasolla on riittämätön.
- Sisäisissä palveluissa laskutetaan myös sellaisista palveluista, joita toimialat eivät tarvitse tai käytä. Laskutus tulisi toteutua käytön mukaisesti.
- Ravintolatoiminnan ulkoistuksella ei ole kuntayhtymän kannalta saatavissa hyötyä vaan päinvastoin menetettäisiin oppimisympäristö- ja työelämäjaksojen työpaikka useiden ammattialojen opiskelijoilta. Tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että ravintolatoiminta on hyvin organisoitua ja kannattavaa sekä ateriakustannusten hinta on erittäin maltillinen.
- Gradia-kiinteistöt-liikelaitos vastaa kuntayhtymän rakennusinvestoinneista ja kiinteistöjen ylläpidosta. Kiinteistönpitoa ohjaavat strategiset periaatteet, joiden tavoitteena on varmistaa toimitilojen korkea laatu ja edulliset kustannukset, josta tavoitteesta on pahasti livetty.
- Gradian varallisuus on kiinni rakennuksissa ja tilojen käyttöastetta tulisi edelleen kasvattaa. Tarkastuslautakunta toteaa, että sisäiset vuokratulot yhteensä kaikista toimintakuluista (sis/ulk) on 13,4 % ja sisäiset vuokrat ulkoisista toimintakuluista 18,8 %. Vuokratulujen osuus on kohtuuttoman korkea, joka tulisi saada pienemmään. Tarkastuslautakunnan mukaan vajaakäytöllä olevat tilat on saatava taloudellisesti hyödynnettyä esimerkiksi organisaation ulkopuolelle vuokraamalla tai luopumalla tarpeettomista kohteista.
- Henkilöstöstä 202 henkilöä (19,4 % koko henkilöstöstä) saavuttaa henkilökohtaisen eläkeiän vuoteen 2029 mennessä. Eläköitymisten vaikutus on otettava huomioon riittävän ajoissa henkilöstösuunnittelussa.
- OAJ:n rahoittaman työhyvinvointihankkeen Gradia fiilismittarin mukaan henkilöstöstä 36 % suhtautuu positiivisesti siihen, että Gradia löytää ratkaisun vakavaan taloustilanteeseen. Puolet vastaajista suhtautuu epäröiden tai kielteisesti ratkaisujen löytymiseen. Vastauksissa ilmenee huoli talouden sopeuttamisen vaikutuksista.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2022 valtuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää edellä yhteenvetokohdassa esitetyistä havainnoista hallituksen selvitykset tai kommentit niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2023 syyskauden valtuuston kokouksissa.

Jyväskylässä 5. päivänä toukokuuta 2023

Pekka Kataja
puheenjohtaja

Pentti Niekka
varapuheenjohtaja

Yrjö Damskäg
jäsen

Pirjo Käpylä
jäsen

Ulla Tommola
jäsen

Henry Träff
jäsen

Susanna Sinisaari-Kaislo
jäsen

